ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ

ପାରସ୍ୟ ଓ ଗ୍ରୀକ୍ ଆକ୍ରମଣ

ସୁମିତ୍ ତା ବାପାଙ୍କ ସହିତ ଦିଲ୍ଲୀ ବୁଲିଯାଇଥିବା ସମୟରେ ଲାଲ୍‌କିଲ୍ଲାରେ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ ପ୍ୟାରେଡ୍ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲା । ଆମ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ଜବାନମାନେ ପ୍ୟାରେଡ୍‌ରେ ମାର୍ଚ୍ଚକରି ଯାଉଥିବାର ଦେଖିଲା । ତାପରେ ଜବାନମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ସୁମିତ୍‌ର ଆଗ୍ରହ ହେଲା । ତେଣୁ ସେ ବାପାଙ୍କୁ ପଚାରିଲା, "ସୈନ୍ୟମାନେ କି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି" । ବାପା ତାକୁ ବୁଝାଇଲେ ସେମାନେ ଆମ ଦେଶକୁ ବୈଦେଶିକ ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି । ଆମ ଦେଶ ଉପରେ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଆକ୍ରମଣ ହୋଇଆସୁଅଛି । ସୁମିତ୍ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁବାରୁ ବାପା ଯାହା କହିଥିଲେ, ଏବେ ଶୁଣ ।

ଅତୀତରେ ଭାରତକୁ ସୁନାରଦେଶ କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହା ବିପୁଳ ଧନସମ୍ପତ୍ତିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଥିଲା । ଏହି ଧନସମ୍ପତ୍ତି ପାଇବା ଏବଂ ନିଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେତେକ ବୈଦେଶିକ ଶକ୍ତି ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ପାରସିକ ଓ ଗ୍ରୀକ୍‌ମାନେ ।

ପାରସିକ ଆକ୍ରମଣ

ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୬ଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ଏସିଆର ପାରସ୍ୟ ଦେଶରେ (ବର୍ତ୍ତମାନର ଇରାନ) ଏକ ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ିଉଠିଥିଲା । ଏହି ଦେଶ ଆକାମେନିଡ୍ ଶାସକମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ହେଉଥିଲା । ପାରସ୍ୟର ସମ୍ରାଟ ପ୍ରଥମ ଡେରାୟସ୍ ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୫୨୨ରେ ପାରସ୍ୟର ଶାସନଭାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଧନ ଲୋଭରେ ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ସେ ଭାରତର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ କୌଣସି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶାସକ ନଥିବାରୁ ଡେରାୟସ୍ ସେଠାରେ ଥିବା

ଏସିଆର ମାନଚିତ୍ର

ପଞ୍ଜାବ, ସିନ୍ଧୁପ୍ରଦେଶ ଓ ସିନ୍ଧୁନଦୀର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳକୁ ଦଖଲ କରି ପାରସ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଇଥିଲେ । ପାରସ୍ୟ ଅଧୀକୃତ ଭାରତୀୟ ଅଞ୍ଚଳଟି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉର୍ବର ଓ ଜନବହୁଳ ଥିଲା । ପାରସ୍ୟର ରାଜାମାନେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରଚୁର କର ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ । ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ପାରସ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ପାରସ୍ୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ଡେରାୟସ୍‌ଙ୍କ ପରେ ରାଜା ଜେରକ୍‌ସସ୍ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ପାରସ୍ୟ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇ ଗ୍ରୀକ୍‌ମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ।

ପାରସିକ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରଭାବ :

ଭାରତ ସହିତ ପାରସ୍ୟ ଦେଶର ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରାୟ ୨୦୦ବର୍ଷ ଧରି ରହିଥିଲା । ଏହି ଦୁଇଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ଉଭୟ ଜଳ ଓ ସ୍ଥଳପଥରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସାଂସ୍କୃତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାରସ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ଅଧିକ ଥିଲା । ପାରସ୍ୟବାସୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଭାରତୀୟମାନେ ଏକ ନୂତନ ଲିପି ଶିଖିଥିଲେ, ଯାହାର ନାମ ଥିଲା ଖରୋଷ୍ଟି । ଏହି ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ଡାହାଣରୁ ବାମପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଲେଖାଯାଉଥିଲା । ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ଅଶୋକଙ୍କ କେତେକ ଶିଳାଲିପି ଏହି ଖରୋଷ୍ଟି ଲିପିରେ ଲେଖାଯାଇଛି ।

ଅଶୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ସ୍ତମ୍ଭମାନଙ୍କରେ ପାରସ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଅଶୋକଙ୍କ ଅନୁଶାସନଗୁଡ଼ିକରେ ପାରସିକ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ପାରସ୍ୟବାସୀଙ୍କଠାରୁ ଭାରତର ବିପୁଳ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ବିଷୟରେ ସୂଚନା ପାଇ ଗ୍ରୀକ୍‌ମାନେ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ।

ଏସିଆ ମାନଚିତ୍ର ଦେଖି ପ୍ରାଚୀନ ପାରସ୍ୟଦେଶ କେଉଁଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା, ଚିହ୍ନିତ କର ଏବଂ ସେ ଦେଶ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କର ।

ଗ୍ରୀକ୍ ଆକ୍ରମଣ :

ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍ ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୩୫୬ ମସିହାରେ ଗ୍ରୀସ୍‌ର ମାସିଡୋନିଆ ନାମକ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପିତା ଫିଲିପ୍ ମାସିଡୋନିଆ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଥିଲେ । ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡର ଗ୍ରୀକ୍ ଦାର୍ଶନିକ ଆରିଷ୍ଟଟଲ୍‌ଙ୍କଠାରୁ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପିତା ଫିଲିପ୍‌ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁପରେ ମାତ୍ର ୨୦ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କରିଥିଲେ । ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କରିବାର ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଏସିଆମାଇନର, ପାରସ୍ୟ, ସିରିଆ, ମିଶର ଓ ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ଆଦି ଅଞ୍ଚଳ ଜୟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବୀରତ୍ୱ ଓ ସାହସିକତାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ବୀର କୁହାଯାଏ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଜୟକରିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ସେ ଦେଖିଥିଲେ ।

ଖ୍ରୀ.ପୂ. ୩୩୪ ମସିହାରେ ନିଜର ଚାଳିଶ ହଜାର ସୈନ୍ୟଙ୍କ ସହିତ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ଏସିଆମାଇନର ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ଏଠାରୁ ପାରସ୍ୟ ଅଭିମୁଖେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରସ୍ୟର ସମ୍ରାଟ ତୃତୀୟ ଡେରାୟସ୍‌ଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ସିରିଆ ଓ ମିଶରକୁ ମଧ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ପାରସ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଧୀନରୁ ମିଶରକୁ ମୁକ୍ତକରି ସେଠାରେ "ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡ୍ରିଆ" ନଗର ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ।

ଖ୍ରୀ.ପୂ. ୩୨୬ ମସିହାରେ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ଭାରତ ଅଭିମୁଖେ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେ ଖାଇବର

ଗିରିପଥ ଦେଇ ଭାରତକୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳର ସୀମାନ୍ତ ପ୍ରଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ସେତେବେଳେ ଭାରତର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମରେ ଗାନ୍ଧାର, କାମ୍ବୋଜ ଭଳି ଅନେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ନଥିଲା । ସେମାନେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଅନବରତ କଳହରେ ଲିପ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ସିନ୍ଧୁ ଓ ବିତସ୍ତା ନଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ତକ୍ଷଶିଳା ଗାନ୍ଧାର ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା । ଏହି ନଦୀର ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ପୌରବ ବଂଶ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ । ଏହି ରାଜ୍ୟର ନାମ କିମ୍ବା ରାଜଧାନୀ ନାମ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣାନାହିଁ ।

ଭାରତର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମରେ ଥିବା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ରାଜ୍ୟ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ବଶତା ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ତକ୍ଷଶୀଳାର ରାଜା ଅମ୍ଭି ମଧ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କୁ ପ୍ରତିରୋଧ ନକରି ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିଥିଲେ । ପୌରବ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ପୁରୁ କିନ୍ତୁ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଗତିପଥରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇଥିଲେ । ଫଳରେ ପୁରୁଙ୍କ ସୈନ୍ୟ ଓ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୀଷଣ ଯୁଦ୍ଧହେଲା । ଏହାକୁ ହାଇଦାସ୍‌ପେସ୍ ଯୁଦ୍ଧ କୁହାଯାଏ ।

ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ବିଜୟୀ ହେଲେ । ଗୁରୁତର ଭାବେ ଆହତ ହୋଇ ମଧ ପୁରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ କରିଥିଲେ ଓ ଶେଷରେ ବନ୍ଦୀ ହେଲେ । ସମ୍ମୁଖରେ ବନ୍ଦୀ ପୁରୁଙ୍କୁ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ 'ତାଙ୍କଠାରୁ ସେ କିଭଳି ବ୍ୟବହାର ଆଶା କରନ୍ତି', ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ପୁରୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଜଣେ ରାଜା ପ୍ରତି ଅନ୍ୟଜଣେ ରାଜାର ବ୍ୟବହାର ଯେପରି ତାହା ସେ ଆଶା କରନ୍ତି ।''

ପୁରୁ ଓ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର

ଏଭଳି ଜଣେ ଭାରତୀୟ ରାଜାଙ୍କ ସାହସ ଓ ବୀରତ୍ୱ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍‌ଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଜୟ କରିଥିଲା । ସେ କେବଳ ତାଙ୍କ ଜୀବନରକ୍ଷା କରିନଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ସସମ୍ମାନେ ତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ଫେରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେଠାରୁ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ପୂର୍ବଦିଗକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଆହୁରି ଅଧିକ ରାଜ୍ୟ ଜୟ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧକ୍ଳାନ୍ତ ସୈନିକମାନେ ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ମଗଧର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ନନ୍ଦ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀକ୍ ସୈନ୍ୟମାନେ ସାହସ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ବାଧହୋଇ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍ ଦେଶ ଜୟ ଆଶା ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସ୍ୱଦେଶକୁ ଫେରିଗଲେ । ସେ ସ୍ୱଦେଶ ଫେରିବା ବାଟରେ ବାବିଲୋନ୍‌ଠାରେ ଜ୍ୱରରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୩୨୩ ମସିହାରେ ମାତ୍ର ୩୨ବର୍ଷ ବୟସରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥିଲେ ।

ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ପରି ଆଉ କେତେଜଣ ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ବୀରଙ୍କ ନାମ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତକର ।

ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରଭାବ :

ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଆକ୍ରମଣର ଫଳାଫଳ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ଭାରତୀୟ ସମାଜକୁ ଗଭୀରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ଯଥା :

- ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ଭାରତରେ ରାଜନୈତିକ ଏକତା ଆଣିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ତାଙ୍କପରେ ଭାରତରେ ଏକ ବିଶାଳ ମୌର୍ଯ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ହେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା ।
- ଏହି ଆକ୍ରମଣ ଦ୍ୱାରା ଭାରତ ଓ ଇଉରୋପ ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରସାର ହେଲା ।
- ଭାରତ ଓ ଗ୍ରୀକ୍ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ।
- ପୂର୍ବରୁ ଭାରତ ଓ ଗ୍ରୀସ୍ ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ସ୍ଥଳପଥ ଥିଲା । ଏହି ଆକ୍ରମଣ ଫଳରେ ୩ଟି ସ୍ଥଳପଥ ଓ ଗୋଟିଏ ଜଳପଥ ଆବିଷ୍କୃତ ହେଲା ।
- ଭାରତ ଓ ଗ୍ରୀକ୍ କଳାର ମିଶ୍ରଣରେ ଗାନ୍ଧାର କଳା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ।
- ମୋଟ ଉପରେ କହିବାକୁଗଲେ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ୫୦ଗୋଟି ଶବ୍ଦରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

(କ) ପାରସ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ପ୍ରଥମ ଡେରାୟାସ୍ କାହିଁକି ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ?

(ଖ) ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର କାରଣ କ'ଣ ?

(ଗ) ପୁରୁ କିଏ ? ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର କ'ଣ ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା ?

(ଘ) ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଆକ୍ରମଣର ଫଳାଫଳ କ'ଣ ଥିଲା ?

(ଙ) ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୬ଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପାରସ୍ୟର କେଉଁ ରାଜା ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ଓ କାହିଁକି ?

୨. ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

(କ) ତକ୍ଷଶୀଳା ________ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା (କାମ୍ବୋଜ, ମଗଧ, ଗାନ୍ଧାର, ପଞ୍ଜାବ)

(ଖ) ଡେରାୟସ୍ ________ରେ ପାରସ୍ୟର ଶାସନଭାର ଗ୍ରହଣ କଲେ ।
(ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୪୬୮, ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୫୨୨, ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୩୨୨, ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୪୨୭)

(ଗ) ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ________ ବର୍ଷରେ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କରିଥିଲେ ।
(୧୭ବର୍ଷ, ୧୮ବର୍ଷ, ୧୯ବର୍ଷ, ୨୦ ବର୍ଷ)

୩. ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

(କ) ଫିଲିପ୍ କେଉଁ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଥିଲେ ?

(ଖ) ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍‌ଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଗୁରୁ କିଏ ?

(ଗ) ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍ କେଉଁ ନଗର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ?

(ଘ) ଅମ୍ଭି କେଉଁ ଦେଶର ରାଜା ଥିଲେ ?

(ଙ) ଉତ୍ତର ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଜା କିଏ ଥିଲେ ?

(ଚ) ଭାରତୀୟମାନେ ପାରସ୍ୟବାସୀଙ୍କ ଠାରୁ କେଉଁ ଲିପି ଶିଖିଥିଲେ ?

ତୁମପାଇଁ କାମ :

ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ଚିତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।